

ऋद्धि संस्कृतम्-6
अभ्यास कार्यम्

Chapter - 13

अभ्यासकार्यम्

1. खितस्थानानि प्रश्यत।

गृह	गृहे	गृहयोः	गृहेषु
वृक्ष	वृक्षे	वृक्षयोः	वृक्षेषु
आकाश	आकाशे	आकाशयोः	आकाशेषु
नगर	नगरे	नगरयोः	नगरेषु
वाटिका	वाटिकायाम्	वाटिकयोः	वाटिकासु

२. खितस्थानानि पूरयत-

- i) ग्रामे देवालयः अस्ति। (ग्राम)
- ii) कोषे धनम् अस्ति । (कोष)
- iii) पत्रिकायाम् कथाः सन्ति । (पत्रिका)
- iv) शिवस्य कण्ठे विषम् अस्ति । (कण्ठे)

3. निम्नप्रश्नानाम् उत्तरं लिखत ।

- i) फलानि कुत्र सीन्त? फलानि वृक्षेषु सन्ति ।
- ii) जनाः कुत्र भ्रमन्त? जनाः वाटिकायाम् भ्रमन्ति।
- iii) पुस्तकानि कुत्र सन्ति ? पुस्तकानि उत्पीठिकायां सन्ति
- (iv) मीनाः कुत्र सन्ति ? भीनाः तडागे सन्ति ।

4.संस्कृतेन अनुवादं कुरुता

- 1. वाटिका में पुष्प हैं
वाटिकायाम् पुष्पाणि सन्ति ।
- 2. पर्वतों पर वृक्ष हैं
पर्वतेषु वृक्षाः सन्ति ।

3 .आकाश में मेघ हैं
आकाशे मेघाः सन्ति ।

4वहनगर में रहता है
सः नगरे वसति ।

V. वाक्यानि शुद्धानि कुरुत।

i) आकाशे

ii) पुस्तकेष

iii) वृक्षेष

iv) विद्यालये

VI) अथैः सह मेलयत ।

वृक्षेष - वृक्षों पर

पुष्पेष -फूलों पर

गृहे- घर में

विद्यालय में - विद्यालये

गुहायाम - गुफा में

Chapter - 14

1. रिक्तस्थानानि पूरयत।

i) हे अनुजे । पठ । (अनुजा)

ii) हे देव ! माम् रक्ष । (देव)

iii) हे मित्र । मया सह क्रीडा (मित्र)

iv) हे रमे ! किम् लिखर्खास ? (रमा)

2.शक्तिस्थानानि पूरयत ।

राम = हे राम ! हे रामौ! हे रामाः !

सीता = हे सीते! हे सीते! हे सीताः!

बालक = हे बालक! हे बालकौ! हे बालकाः।

सैनिक = हे सैनिक! हे सैनिकौ! हे सैनिकाः!

3. एकपदेन उत्तरत ।

i) अवनीश कुत्र गच्छति ?

गृहम्

ii) देवालये कस्य अर्चना करोति ?

रामस्य

(iii) बालकाः क्रीडाक्षेत्रे किं कुर्वन्ति?

क्रीडन्ति

(iv) कः भारतस्य जनानाम् आदर्शः ओस्त?

रामः

4. संवादे रिक्तस्थानानि पूरयत ।

मोहनः रामा किम् त्वम् कन्दुकेन क्रीडीस?

रामः - आम् परं त्वम् केन सह क्रीडीस ? (क्रीड)

मोहनः- राम ! अहम् मित्रेण सह क्रीडामि।(मित्र)

रामः - अधुना त्वम् कुत्र गच्छसि ? (गम)

मोहनः - मित्र! अहम् उद्यानम् गच्छामि । (उद्यान)

रामः - तर्हि गच्छ क्रीड चा

5. उचितम् उत्तरं चित्वा लिखता

सम्बोधन विभक्ति का चिह्न
हे। अरे!

'छात्र' शब्द का सम्बोधन रूप है- हे छात्र।

- मित्र! अहम् पुस्तकम् पठामि इस वाक्य में कर्ता पद है-
अहम्

ते विद्यालयम् गच्छन्ति। वाक्य में द्वितीया विभक्ति किस पद में है?

विद्यालयं

6. निर्देशानुसार प्रदत्तपदानां वचनं परिवर्तित कुरुत

i) हे मित्र! (बहुवचने) हे मित्राणि!

ii) हे सैनिक ! (द्विवचने) ⇒ हे सैनिको !

iii) हे पुत्र ! (बहुवचने) हे पुत्राः !

(iv) हे नरौ! (एकवचने) हेनर ।